

Nederland (1848-1914)

- 1p 1 Koning Willem II liet in 1848 een levensgroot schilderij van zichzelf in de Eerste Kamer ophangen. Hij zei daarbij tegen de Eerste Kamerleden: “Door de nieuwe Grondwet kan ik niet meer bij u komen, daarom wil ik u mijn portret geven, dan ben ik altijd bij u”.

Wat was de reden dat koning Willem II deze uitspraak deed?

Door de nieuwe Grondwet van 1848

- A mocht de koning alleen nog maar Tweede Kamerleden benoemen.
- B verloor de koning veel politieke macht.
- C was de koning geen voorzitter meer van de Eerste Kamer.
- D werd de koning lid van het parlement.

- 2p 2 De heer Rochussen was een Nederlandse politicus. Tussen 1858 en 1861 was hij minister van Koloniën.

→ Leg uit waarom, juist in een tijd van modern imperialisme, een minister van Koloniën nodig gevonden werd.

Doe dit door:

- eerst aan te geven wat modern imperialisme is en
- vervolgens aan te geven waarom een minister van Koloniën nodig gevonden werd.

- 1p 3 De Nederlandse regering kon in de tijd van het modern imperialisme bedrijven contracten geven, zodat deze bedrijven suiker uit Indonesië mochten verhandelen. Koning Willem III vroeg aan de minister van Koloniën of twee van zijn vrienden zo'n contract konden krijgen. De minister van Koloniën gaf beide vrienden van de koning een contract, zonder daarover de Tweede Kamer in te lichten. De Tweede Kamer ontdekte dit en stelde hierover kritische vragen aan de minister. De minister moest deze vragen beantwoorden.

Welke taak voerde de Tweede Kamer uit?

- A de controlerende taak
- B de uitvoerende taak
- C de wetgevende taak

- 2p 4 De Tweede Kamer bleef kritisch en keurde daarom de begroting af. De minister van Koloniën voelde zich daardoor gedwongen om af te treden.

Hieronder staan drie rechten van de Tweede Kamer:

- 1 recht van amendement
- 2 recht van budget
- 3 recht van enquête

Drie begrippen:

- a evenredige vertegenwoordiging
- b klassieke grondrechten
- c ministeriële verantwoordelijkheid

→ Van welk **recht** maakte de Tweede Kamer gebruik?

→ Welk **begrip** hoort bij het aftreden van de minister?

Doe het zo:

recht: ... (vul nummer in)

begrip: ... (vul letter in)

Gebruik bron 1.

- 2p 5 In 1878 nam het parlement een nieuwe onderwijswet aan. Daarin stond dat het openbaar en het bijzonder onderwijs aan dezelfde eisen moesten voldoen, zoals goede lesmaterialen en een bepaald aantal kinderen in de klas. Het openbaar onderwijs werd betaald door de overheid, het bijzonder onderwijs niet. Daarom vond Abraham Kuyper de nieuwe onderwijswet niet eerlijk.

→ Geef eerst een voorbeeld uit de bron waaruit blijkt dat Abraham Kuyper zich vooral richt tot protestanten.

→ Geef daarna een reden waarom op basis van de Grondwet van 1848 de oproep van Abraham Kuyper aan de koning weinig kans maakt.

Doe het zo:

voorbeeld uit de bron ...

weinig kans op basis van de Grondwet van 1848, omdat ...

- 1p 6 De nieuwe onderwijswet werd tóch ingevoerd. Abraham Kuyper richtte mede naar aanleiding van deze wet een politieke partij op.

Welke politieke partij wordt bedoeld?

- A ARP
- B Liberale Unie
- C RKSP
- D SDAP

- 1p 7 De ongelijke financiële behandeling tussen het openbaar en bijzonder onderwijs werd uiteindelijk opgelost.
Wanneer en waardoor werd deze ongelijke behandeling opgelost?
A in 1887, door de invoering van het Caoutchouc-artikel
B in 1887, door de Pacificatie
C in 1917, door de invoering van het Caoutchouc-artikel
D in 1917, door de Pacificatie

Gebruik bron 2.

- 1p 8 De tekening laat kritiek zien op het kiesrecht. Het kiesrecht wordt afgebeeld als een vrouw die is vastgemaakt aan een zak geld.
→ Geef een politieke verklaring waarom het kiesrecht in de tekening is vastgemaakt aan een zak geld.

Gebruik nogmaals bron 2.

- 1p 9 Stel, je wilt deze bron gebruiken voor een werkstuk, maar je twijfelt nog bij welke periode je deze bron moet plaatsen. Je kunt kiezen uit de volgende perioden:
1 vóór 1848
2 tussen 1848 en 1919
3 na 1919
→ Bij welke periode hoort de bron? Verklaar je keuze met behulp van een onderdeel van de bron.

Doe het zo:

De bron hoort bij periode ... (vul nummer in), omdat ... (geef verklaring).

bron 1

Oproep van Abraham Kuyper tot het tekenen van een volkspetitie (1878):

**NAAR
DE KONING!
VOLKSPETITIE**

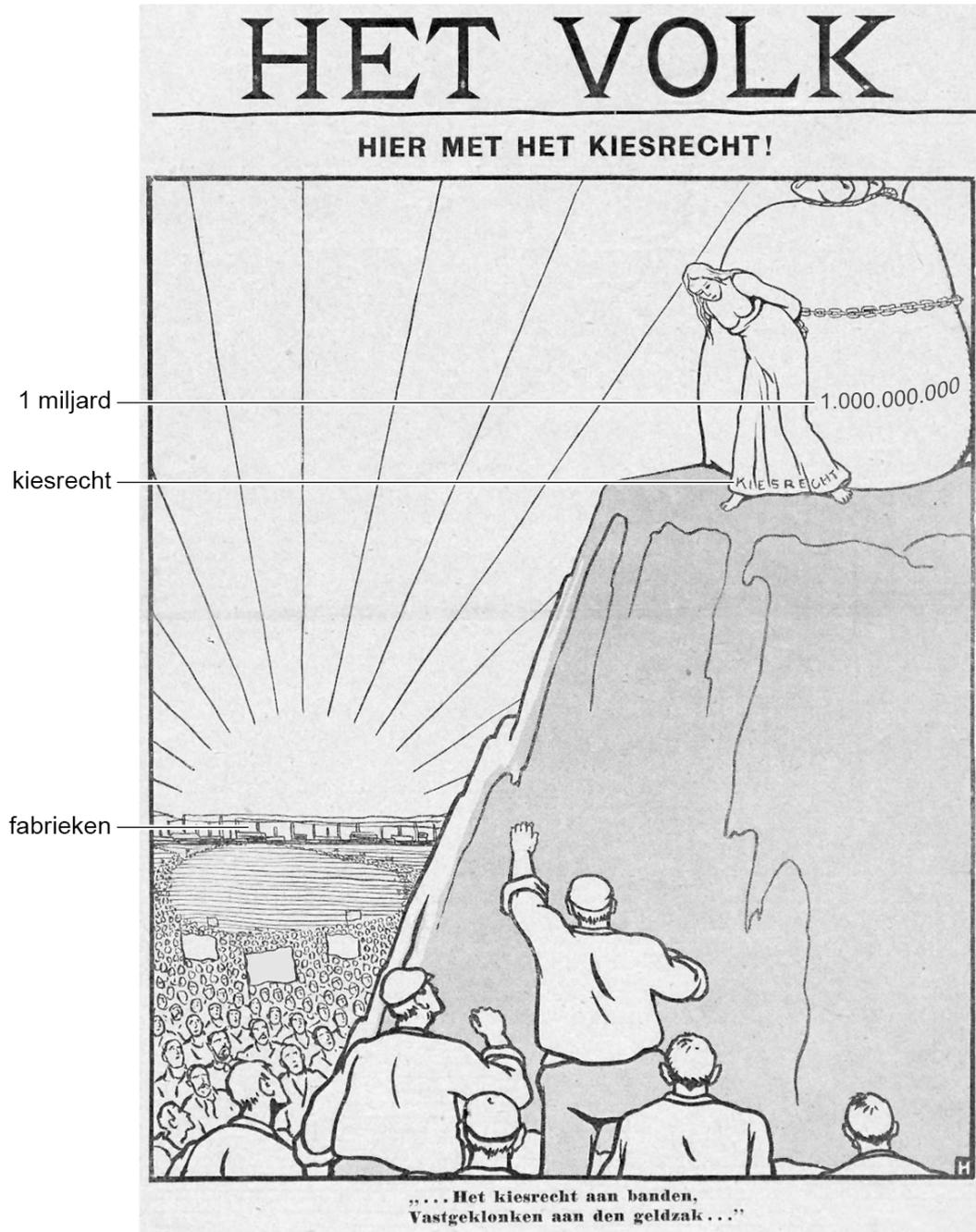
Alle mannelijke en vrouwelijke personen van
20 jaar of ouder worden opgeroepen om de
petitie te tekenen!

De koning wordt gevraagd de door de
Tweede Kamer aangenomen onderwijswet
NIET te ondertekenen. Het moet zowel voor
de armen als voor de rijken mogelijk zijn om
zelf te kiezen naar welke school hun kinderen
gaan, zoals bijvoorbeeld
"EEN SCHOOL MET DEN BIJBEL"

Op zondag wordt niet getekend!

bron 2

Een politieke tekening:

Toelichting

Boven de tekening staat: Het Volk. Hier met het kiesrecht!

Op de zak staat: 1.000.000.000

De vrouw staat symbool voor het kiesrecht.

Onder de bron staat: "... Het kiesrecht aan banden, vastgeklonken (= vastgemaakt) aan de geldzak ...".

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.